

Kastamonu Vilâyeti Merkezinde

Kendir Ziraati

Ve

Urgancılık Sanati

Mahir Öğütçü

Ziraat Fen Memuru

*****
* Kastamonu Vilâyetinin 6 / 12 / 934 tarih
* ve 423 sayılı Yüksek buyurultularile
* Ticaret ve Sanayi Odası Meclisinin
* 10 / 12 / 934 ve 16 sayılı kararile
* basılmışdır .
*****

Vilâyet Matbaası

Kastamonu

1934

Kastamonu Vilâyeti Merkezinde

Kendir Ziraati

Ve

Urgancılık Sanati

Mahir Öğütçü

Ziraat Fen Memuru

*****
* Kastamonu Vilâyetinin 6 / 12 / 934 tarih
* ve 423 sayılı Yüksek buyurultularile
* Ticaret ve Sanayi Odası Meclisinin
* 10 / 12 / 934 - ve 16 sayılı karile
* basılmışdır .
*****

Vilâyet Matbaası

Kastamonu

1934

Kendir (Kenevir) in Tarihçesi

KENDİR (KENEVİR) İN menşei garbi Asya ve Hindistandır . Milâttan 850 sene evvel tanınarak ilk defalarda tohumundan yağı alınmak için ekilmeğe başlanmış ve daha sonradı elyafından istifadesi cihetine gidilmiştir .

Mısırdı da pek eski tarihde tanıdığı TEMKEL dıvarlarında kendire dair olan yazı ile anlaşmaktadır.

KENDİR Yunanistanda HERODUT da zamanında henüz bilinmemiyordu .

Roma muharrirlerinden (İncilis) milâdi İсадan 100 sene evvel kendirden bahsetmiştir .

Anadoluda kendir ziraatine ilk olarak ne zaman başlanıldığı malumumuz olamamıştır .

Kastamonu Vilâyetinde de kendir ziraatına başlandığı tarih kat'î olarak belli olamamıştır . Bir çok araştırmalar neticesinde Kastamonunun eski ticaret aleminde Acemistan ve Hindistanla münasebatı bulunduğu zamanlarda kendir tohumunun Hindistandan getirilerek tecrübe mahiyetinde ekimine başlanmış ve zamanla yavaş yavaş faidesi anlaşılıncaya ziraati çoğaldılmıştır .

Kanuni Süleyman devrinde önlü Türk amirallarından Midillili Barboros Hayreddinin kaptanderya olduğu zamanlar idaresindeki gemilerin urgancılık halat ihtiyaçlarını Kastamonudan görmelerine göre burada kendir ziraatiyle urgancılık sanatının bundan 400 sene evvel varlık gösterdiği daha eski tarihlerde de Anadoluda bilhassa Kastamonu vilâyetinde kendir ziraatının mevcut olduğu anlaşılmaktadır .

Kendirin Nevileri

KENDİR : (KENEVİR) adı , Çin , Piyemon nevileri olmak üzere üç çeşidi vardır . En fazla büyüp boy alanı Çin nevidir . Kastamonuda ziraati yapılan ve muhitle iklimatize olan Çin nevi olduğu kanaatini hasıl etmektedir .

Kendir « Kenevir »

— *Gannabis Sativa* —

Kendirin Nebati Vasifleri

Kendir "Kenevir" Nebati bir senelik ve bir mevsimlikdir . Kökleri kendisine göre derin köğdesi düz ve uzun olup muhite göre böyümeli değişir . Yapraklar . Mütekabil ve nihayete doğru mütebadil el şeklinde ve etrafı dişli beşden yediye kadar kenarlıklı ve uzunca zenepli olup alt ve üst vechi tüylüdür .

Çiçekler : İki meskenli olup çiçek dalcıkları caniben mürtekiz ve koltuklarında da harşefi yaprakları vardır .

Erkek çiçekler beş altı milimetre uzunluğunda ve beş müteferrik vüreyk zehriyiye malik ve ortasında duhurlaşmış ve mebyizi muhtevidir . Atamileri beş danedir .

Tılığ kiseleri . Büyüyecek ve uzuncadır .

Dişi çiçekler : Harşefi yaprakların arasındaki çiçek dalcıkları üzerinde ikişer ikişer mürtekldir .

Vüreykatzehreviye kısa ve mültesik kap şeklinde iki ibreli ve ibreler ise büyük , uzunca ve ergivani renktedir .

Mebyiz : İki vüreyik semeriden müteşekkil bir meskendir .

— 4 —

Meyvası : (Tohumu) Beyzî üç beş milimetre uzunluğunda ve iki milimetre genişlikte kurşunu kahve renginde düz parlak ve kendisine mahsus hafif kokusu olup bir semeri fakirdir . Tohum kendiliğinden açılmaz intaş müddetini ikinci sene içinde gaip ettiğinden tohumlukta tazelik aranır .

Kuşlara yem olarak verilir . Kavrılarak şekerlemesi yapılır . Yüz kilosundan yirmi beş otuz kilo yağ alınabilir . Bu yağ sabun yapılmasında kullanıldığı gibi bazı boyalarında hazırlanmasında işe yarar tenvirat makamına da kullanılabilir . Kübesi domuzlara gıda olarak verilir . Uyuduculuk hassası vardır .

Elyafi : Kişiyla Haşep arasında olup bunlarda bir çok elyafın bir araya gelerek hüzmeler teşkil eylemesinden ibarettir .

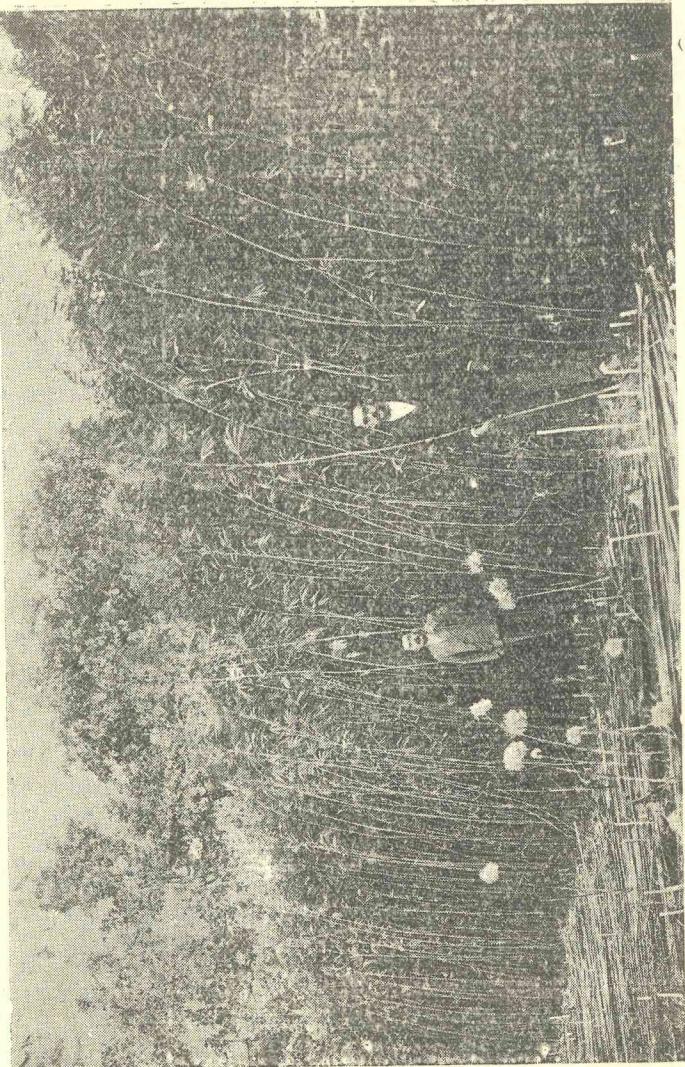
Bütün gövdede peknik denilen madde mevcutdur .

Gövde , dal , yaprakların dışarısı ince tüylüdür . Bu tüycükler seyrek ekilen ve aksami şahsiyesi iyi tecessüm eden kendirlerde daha fazla bulunur . Bu tüycülüklerin bir araya toplanarak elenmesile , Esrar denilen muzır madde elde edilir .

Kastamonu Vilâyet merkezinde kendir ziraati ve urgancılık sanatı

Kastamonu mintakasında kendir ziraatinin iklimile uygunluğu ve urgancılık sanatının da muhit halkının çalışma sistemindeki ihtiyac ile karşılandığı cihetle kendirin gerek ziraati ve gerekse imali için sanatı bu diyarda oldukça eskimiş ve tamamen yerleşmiş olup başlıca memlekete irat temin eden ziraat ve sanat şubelerinden bulunmuştur .

— 5 —

Kendir « Kenevir » nebatının tarladaki bitimini gösterir

— 6 —

Kastamonu Merkez kaza mintakasında kendir ziraati yapılan arazi sahası ve kirokisi

Daday kazasını geçüp gelerek Taşköprü kazasına giden ve Kastamonu kasabasının on kilometre şimalinden mürur eden Daday çayı (Gökirmak) güzer - gâhında geniş ve bazan dar vadilerdeki arazilerle bu ırmağın cenup ve şimal istikametlerinden akmakta bulunan ve krokide yer ve isimleri geçen Kastamonu, Karasu, İgdir, Suçkığı ve başköy sularının aktığı mecraların tarafeyinde bulunup sulanabilen arazide kendir ziraati icra kilinmektadır .

Bu suların birleşerek Taşköprü istikametine doğru devam ettiği güzergâhın boyunca kendir ziraati yapılmaktadır . Ve bundan madada Tosyanın Devrez çayının güzergâhında da kendir ziraati icra kilinmektadır .

Kendirin İklimi

Kendir, mûtedil iklim nebatıdır 20 nisandan — 20 ağustosa kadar 4 aylık tenebbüt devresi müddet miadında 2379 santigrad derece hararete ihtiyacı vardır. Kendir sahasının umumiyetle vadilerde bulunmasından gündüzleri güneşin hararetini layikan beli ederek geceleride oldukça havanın serin gitmesi kendirden beklenmekte olan neticeyi temin eymektedir . Sıcak iklimlerde de kendir yetişebilsede mûtedil ve bilhassa geceleri serin gündüzleri kâfi derecede sıcak ve kısmen ratip olan muhit iklimi kendir için aranılması lâzîm gelen iklimlerdendir .

— 7 —

Kastamonu iklimine dair olan rasat bilgileri

Kastamonu deniz seviyesinden yüksekliği	750
" Arz derecesi	41,22
" Tul derecesi	33,46

Kendirin toprakta bulunduğu tenebbüt devrindeki sıcaklık ve nemlik dereccisi

Aylar	suhunet	Vasati rutubet	Düzen yağmur miktarı M. M.
	derecesi	nisbeti	
Nisan	8,7	69	84, 0
Mayıs	10,4	71	197, 8
Haziran	18,9	68	79, 9
Temmuz	22,2	64	14, 7
Ağustos	21,6	67	25, 5

Kendirin Toprağı

Kastamonuda kendire tahsis edilmiş bulunan arazi umumiyetle aluvyon teşekkülâti potas ve kireçce zengin olan topraklardan mâtuttur. Rutubeti muhafaza eden killi kumlu ümuslu veya kumlu killi omuslu topraklar kendir için muvafik topraklardan saymaktadır.

— 8 —

Kendirin Kübresi

Kendir tarlalarına üç senede bir defa gübre verilmesi iktiza eylemektedir. Kastamonuda tarlaya gübre verilmesi ötedenberi kabul edilmiş ve adet haline girmiş vaziyettedir. Kullanılmakta olan gübre yegâne çiftlik gübresidir. (Bostan veya sebze ekilmek üzere gübrelenmiş olan tarlalar sebze veya bostanı müteakip kendir ziraatına tahsis tercih edilmektedir.) Bir dönüme göre kendirin toprakdan aldığı kuvvet 34,5 kireç 9,5 Hamzı fosfor 11,5 azot 14 postastur .

Kendir tarlalarının hazırlanması

Kendir ekilecek tarla hububat, bostan, sebze veya kendir gibi nebatın hasadını müteakip birinci defa sürüür ve bir müddet sonra ekilmesi yapılır . Kişi girmeden evvel üçüncü sürülmeli icra kılınır. İlkbaharda havaların müsait zamanında dördüncü defaki hafriyatla tohum ekilmiş bulunur . Kendir tarlası ne kadar fazla işlenirse mahsûl nisbetide o derecede fazla olacağına kanaat hasıl eden köylü bilhassa kendir tarlalarını eyi hazırlamaktadır. Hafriyatta pulluk ve kara saban kullanılmaktadır .

Kendirin ekim zamanı

Kendir ekilecek mahallin vaziyetine toprak teşekkülüne tarlanın erken veya geç hazırlanmasına havanın iyi veya fena gitmesine tabi olarak ekim on nisanda başlıyarak hazırlı iptidasına kadar bir buçuk ay devam eder. Daha geç tarihte ekilen kendirin aksamı şahsiyesi layikan teşekkül edemeyeceğinden beklenen istifadeyi temin edemez .

— 9 —

Ekilecek tohum miktarı ve tohum ekme usulü

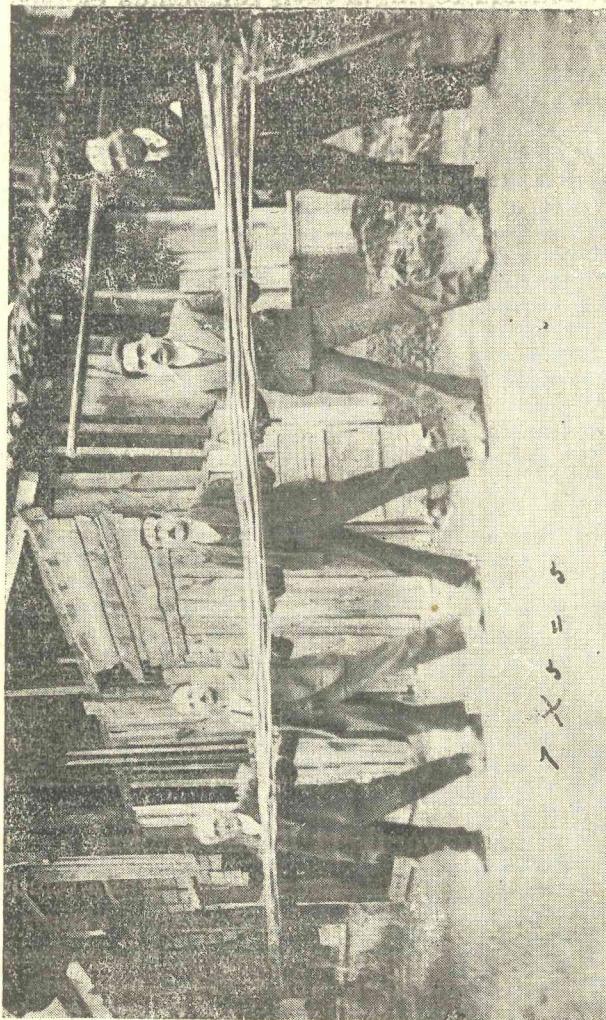
Topragın kuvetine göre beher dönüme 4 - 5 kilo tohum atılmaktadır. Tohum serpme usulü üzere atılır ve adi sabanla gömülerek tabanlarla kapatma ve tesviyesi icra kilinmeliştir.

Kendirin çapası

Tohum ekildiği günden bir hafta sonra yeşillenmeye başlar tabiidirki bir taraftanda zararlı otlarda yeşillenmeye başlamış olur. Kendirin aksamı şahsiyesi beş altı yaprak olarak boyuda sekiz on santimetroyu bulduğunda birinci ot çapası yapılmalıdır. İkinci çapada birinci çapadan on beş gün sonra yabilmesi iktiza eder. Ondan sonra kendirler yükseliş ve dibinde gölge yapacak dereceye gelmiş olur ki bundan sonradan ot yetişmez. Kendirlerde boylanmış olacağından çapa ile kendir tarlasına girilemez.

Kendirin büyüp boyalması nisbeti

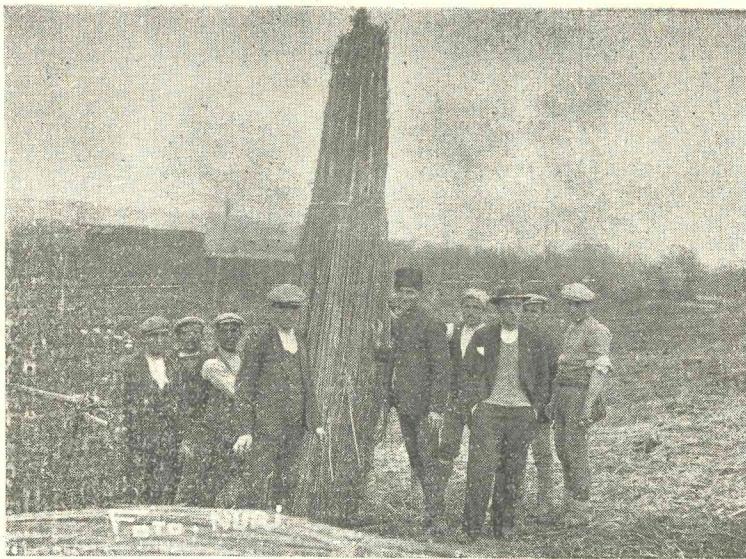
Kendir eyi şerait dairesinde yetiştiği takdirde $3\frac{1}{2}$ - 5,25 metro irtifa 1 - 3 santimetro kutur kesp eylemeye ve elyafı alınmak maksadile ekilen kendirlerde sık yetişmesinden yanlarından dallanmayarak sak düzgün olarak teşekkür ve tenebbüt eylemektedir. 3 - Resim - kendirin büyümesi ve boy alması nisbetini gösterir.

Yetişmiş kendirin uzunluğunu göstermekde ve ameli ölçü ile beş metreyi geçtiğini bildirmektedir

Kendirin suya olan ihtiyacı

Kendir tohumu topragın tavlı zamanında ekilmesinden kolayca yeşillenir. Zeriyat mevsimlerinde de ilkbaharda fasılalı yağmurlar yagar. Ve bu hal ekseri sene devam ederek kendir ekildikten sonra sulanmaz hiziran ayında yağmur yağması az olur. Ve bazanda geç kalır o mevsimlerdede kendir 85 santimetro boy almış olur ki işte o zaman birinci sulaması yapılır.

Kendirden yapılmış büyük bir bağ

Birinci sulamadan sonraki gececek on beş gün içinde yine yağmur yağmazsa ikinci sulaması icra olunur. Keza bundan sonraki gececek 15 gün içinde yağmur yağmazsa üçüncü sulaması yapılır. Dördüncü sula - ma hasaddan bir hafta evvel yapılır. Bu sulama en ziyade hasadı kolaylaştırmak maksadile icra olunur çünkü kendirin hasadı el ile köklerin çekilmesi sure - tile yapılmakdadır.

— 12 —

Kendirin hasadı mevsimi

Yapraklarda hafif sararma başlar tezahür tekem - mül etmiş ve ilkahta hasıl olmuş bir zamanda kendir hasadına 20 ağustos tarihinde başlanarak eylülün haftasına kadar devam eder.

HASAD — sulamakla veya bolca yağmış yağmur sayesinde tava gelmiş olan topraklardaki kendirler el ile çekilmek ve çekilenlerde tarlada serilmek su - retile yapılır. İki ameble bir dönüm kendiri bir günde çıkarıp hasadını yapmış olurlar.

YERE SERİLMİŞ OLAN KENDİRLER : 10 gün kadar serili kalır. Bu vaziyette sak kurur yapraklar tarlaya bir sureti muntazamada döktürülmüş olaca - ğından küçük dal yaprak gibi enkazi nebatla tarlada kısmen gübrelenmiş bulunur. Bu müddetten sonra kendirler toplanır bir araya getirilerek el demeti yapılır ve bu demetlerde toplanır bağ halinde muha - faza olunur (nakledilir.)

Elyafi alımmak için Kendir bağlarının Suda ısladılması

Köylü rayice veya nakti ihtiyacı karşısında hası - latından az veya çoğunu erken veya geç satmak üzere hazırlar. Elyafını alacağı Kendiri var ise

— 13 —

köyünde yoksa civar mintakalardaki Kendir ıslığına (su havuzlarına) paralı veya parasız ıslatır.

İslatma içinde bağlar yan yatırılarak üzerinde bir cinsi şekil (taş) konulur. Şu suretle suda ıslanan Kendir bağlarının ıslama müddeti yaz ve güz

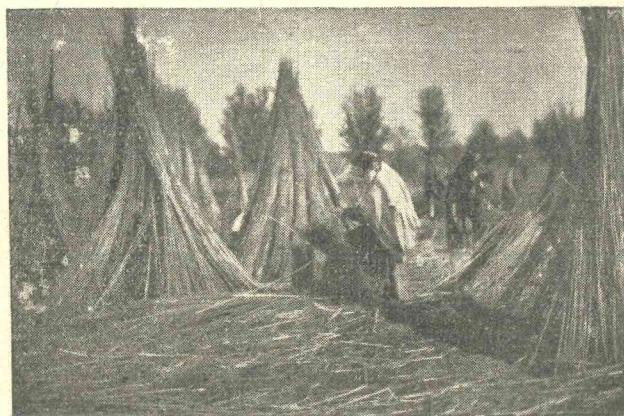

Kendir suda ıslatılması ve ıslak
hayuzlarından birisi

aylarında on gün ve sudan çıkarıldıktan sonra da iki gün bekletilmekle Kendirler soyulma tava gelir ve soyulmasının ikmali on gün zarfında yapılmalıdır. Kış zamanında ıslama müddeti on beş gün kâfi gelmekle beraber soyulması iki gün sonra başlar ve fazla müddet kalmasında diğer yazda olduğu gibi mahzurlu değildir.

Islaklıarda aranılacak huusat

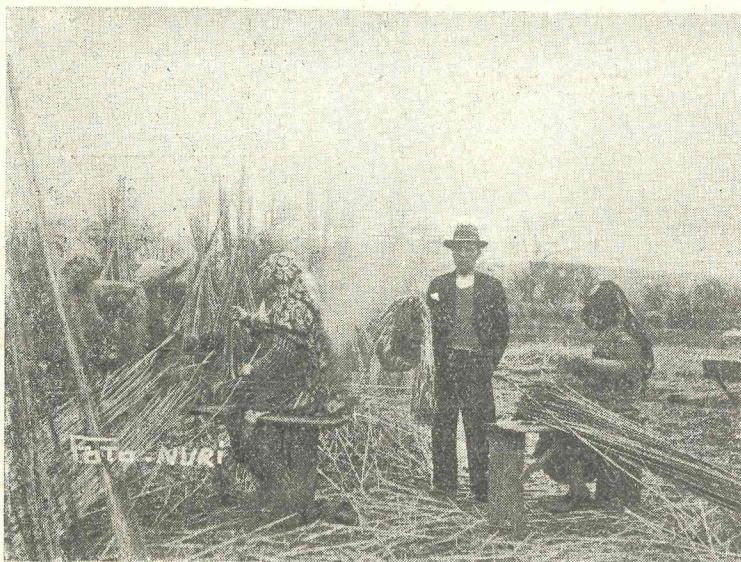
Kastamonu Kendir ıslama havuzları pek çok isede heman Kendir yetiştiren her köye az çok ıslama havuzları vardır. Resmi olarak idarei hususiye ait merkez kazasının Taşköprü hududuna yakın Gölveren ıslama suyu en eyisidir. Buranın suyu menba suyu olup daima cari ve mebzulcedir. Suyun derece harareti 10 - 12 ve terkibinde de kükürt maddesi bulunmasından ıslanan kendirin rengi

Islak havzundan çıkarılmış kendir
bağının açılup havalandırılması

açık olmaktadır ki diğer havuzların suyu kirli olan yerlerde esmer olarak elde edilen kendirlerden kıloda daima iki üç kuruş fazla irad temin eylemektedir. Islaklıarda kullanılacak suyun temiz olabilmesi havuzların taşdivar veya ağaç divar veya betondan yapılması mümkün olduğundan bu cihetin ıslahı

kında yeni yeni fikirler uyanmakda ezcümle Çavundur köyünde Bay Yunus namında bir zat kendi ihtiyacına göre betondan kendir ıslama havuzu yaptırmış olmağla bu işte başlamış demekdir. Gölveren gölü iyi bir şekilde düzenecek olursa şimdiki gördüğü işin on mislini görebilecek vaaiyetdedir.

Kadınlar tarafından kendirin soyulma işçiliği

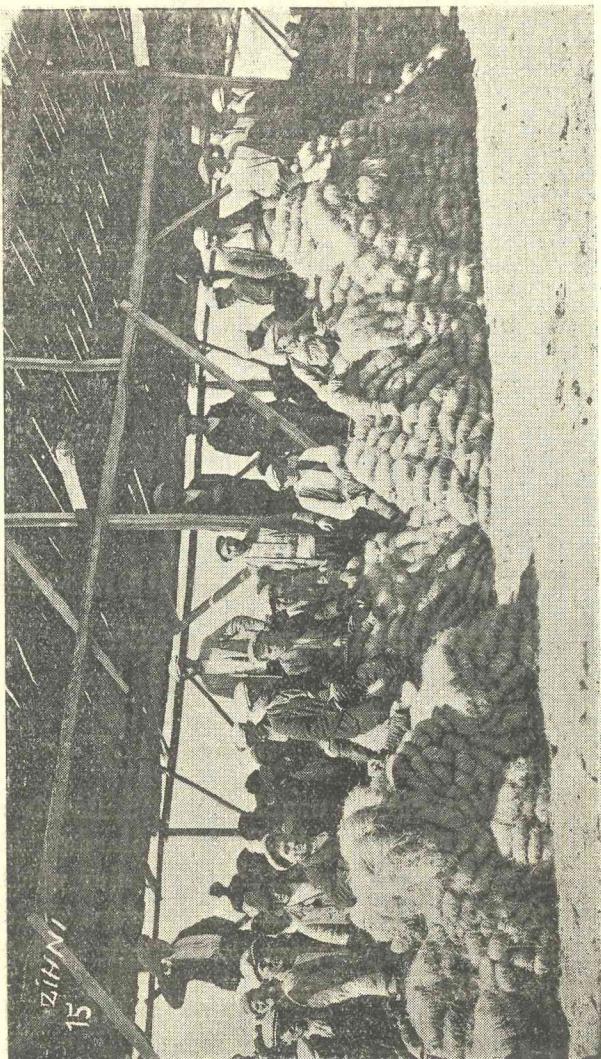
Kendirin soyulması

İslama mahallinden çıkarılan kendir iki günde fazla suyunu gaip ederek ederek tavına gelmiş ola-
cağından soyma yerine getirilen bağ açılarak bir
tarafdan kadın amelesler vasıtasisle birer birer soyul-
ma ameliyatı kendir sapının bir tarafından tutularak

kırılır ve etrafından ayrılan kışır ele alınarak sıyrılması yapılır ve haşep kısmı gevrek olmasından her sıyrımda kırılan kısım yere atılır bir gökdenin 4 - 5 defa kırılması lazım gelir. Bu suretle her sapın ayrı ayrı kışırı alınır. Bir kadın amelesl yevmiye 12 kilo kendir soyabilmektedir. Beher kadın yevmiyesi 20 - 24 kuruş olduğuna göre bir kilo kendirin soyma masası iki kuruştan ibaret kahr. Kendirin kışır alındıktan sonra iç kısmı (haşep kısmı) hiç bir işte kullanılmamaktadır . (Köylerde çürüyerek gübre olmaktadır .) (Bundan kâğıt yapılması muvafık olur-
sada şimdiye kadar böyle teşebbüs vaki olmamıştır.)

Soyulmuş Kendirin demet ve demetlerde Balya halinde piyasaya getirilir

Kışır alındıktan sonra uzunluğuna tutularak ve iki büklerek burması yapılır. Bu burmalardan bir kaçını yine bir araya getirilerek tekrar burulur ve demet haline getirilir . Bu demetlede bir araya getirilerek balya haline ifrağ olunur ve resimde olduğu gibi piyasaya getirilerek satılır .

Soyulmuş ham kendir demet halinde pazarda satışı

Bir dönem Kendir tarlasının vereceği Mahsul mikdari ve tutarı

Vasati olarak bir dönemde sekiz bağ mahsul elde edilir. Beher bağ kendir yine vasati olarak 15 kilo gelirki bir dönemin vereceği ham kendir hasılatı 120 kilodan ibaret kalır. Halen beher kilo ham kendirin fiati 18, 20, 22 kuruş arasındaki buda ekstra birinci, ikinci nevi olmak üzere beyazlık eyi taramış vaziyetlerile tefrik olunur ve fiyatce biri birinden farklı satılmakdadır. Bir dönem erzi vasati olarak 24 lira irat temin eylemekte olduğu anlaşılmıştır.

Kendirin Hastalığı

Kendirin gövdesinde yapışkanlık ve guddelerinde kendire mahsus kokuyu vermesinden bu nebat bir takım böcek kurd vesair hastalıklardan pek müteessir olmaz. Yalnız tohumlarını kuşlar fazla sevginden zarar verirler. (Küsküt) papas sakalı canavar otu gibi zararlı otlardan kendir müteessir olur. Bu otların vaktile alınması lâzımdır.

Kendir dolu hasarından fazla müteessir olur. Yarasını kapatmadığı gibi kırılan kendirden faide beklenmez. Kendiri sulamamak veya vaktinden evel su vermek müteessir eder. Onun için kendirin çapası ve mevsimlerinde usul dairesinde sulanması pek mühimdir.

Kastamonuda Kendirin ekim mikdariyle Mahsul Verim Nisbeti

Büyük harbden evvel vilâyet merkezinde 2000 hektar mahalle Kendir ekilerek 2,400,0.0 kilo ham Kendir elde edildiği tesbit edilmiştir. Harbi umumî ve andan sonra geçen vekayi zaileler sebebile Kendir ekim ve hasılâtı bir tarafdan ehali mahalliyeden bir çogunun silâh altında bulunmasından mahsulât ve mamulâtın da harice gönderilmemesinden mikdari azalmış 924 senesinden itibaren ekim mikdari sene sene artmağa başlamışdır .

Kastamonuda Kendir ziraatinin azalıp çoğalması mahsulün sürüm ve piyasasına bağlıdır . Vilâyet merkezinde ziraati yapılmakda olan Kendir sahasının daha iki misli kadar tevsiine çok müsait arazisi vardır . Komşu kazalardan Taşköprüde de ayni vaziyetde şimdiki Kendir ziraati sahasının iki misli fazlalaşdırılması daima mümkündür .

Bundan maada Daday kazasile Kastamonu kazası arasında ve Dadaya bağlı köyler mintakalarının Daday çayı güzergâhile Tosyanın Devrez çayı güzergâhinde Araç kazasının Araç çayı tarafeyinde kalan arazide Kendir ziraatine şayan araziler, vaziyetler mevcuttur. Bu itibarla merkezi Kastamonu olmak üzere muhiti genişleterek her sene için 5 - 6 milyon kilo Kendir istihsalatı yapacak münasip ve müsait araziye sahip bulunmaktadır .

İstihsalatın çoğaltılması için başlica sebepler ecnebi memleketlerine sürümü yapılan ham Kendir mikdarını çoğaldırlarak fiyatlarında memnun edecek derecede yükseltilmesi sayesinde mümkün bulunacaktır .

Bununla beraber Kastamonu Merkezinde kurulacağı düşünülen Kendir Fabrikasının kurulduğu sene den itibaren Kendir ziraati sahası çoğalarak fabrikanında yapacağı ince işçilik piyasa üzerinde tabiatile rol yapacağından bu itibarba köylü ve şehir halkın çalışma sisteminde de büyük fark göstereceğile memleket iktisadiyatı üzerinde pek büyük inkılâb yapmış bulunacaktır .

Mahsulün keyfiyetine gelince : İzmirin Üzümü , Aydının İnciri, Seyhanın Pamuğu, Giresunun Fındığı Bursanın Şeftalisi , Gemlik Zeytini , Dörtyolun Portakalı, Mersinin Mandarini ve Tekirdağın Karpuzu , Menemen ve Kırkağacın Kavunu gibi mahsulâtımız yetişmek hususundaki kıymeti dünyaca rakib kabul etmez vaziyetlerde birer hüsusiyetleri olduğuna göre Kastamonuda da Kendirin yetişme hususundaki bilhassa beyazlık , uzunluk ve sağlamlık itibarı ile hemen hemen rakib kabul etmez merkezdedir . Yalnız işleme işi diğer mahsulâtımızda olduğu gibi noksandır. Beynelmilel işe elvermesi ve İslâhi çarelerine tevessül lâzım gelmektedir . Hükûmeti Cümhuriyemiz büyük fedakârlık ve varlıklarla az zaman içinde Anadolu'muzun bir çok mintakalarında muhitin iktisadi vaziyetlerine uygun bir şekillerde kurulmasını temin eylediği fabrikalar o muhit ahalisinin iktisadiyatının yükseltilmesine vasita olmuş ise pek yakında da Kastamonunun karşılamak arzusunda bulunduğu Kendir Fabrikası ihtiyacına kavuşacağına Hükûmeti Cümhuriyemizin yerinde ve pek yüksek olan tedbirleri sayesinde bu ihtiyacında temin edileceğine iman etmeliyiz .

Ham Kendir sarfiyatı ve ihracatı

933 Senesinde İstanbul yoluyla Marsilya, Liverpool, Hamburg, Anvers ve saire memaliki ecnebiyeye 695,341 kilo ham Kendir ihracatı yapılmıştır. Memleket haricinde sevk edilmek üzere dahilde Urğan imalâthanelerinde de aynı senede ihraç olunan 50,000 kilo urğanın imalinde 60,000 kilo ham kendirin sarf edilmesine göre senede 755,341 kilo Kendirin sarf ve istihlâk olunduğu teyid eder.

Ecnebi memleketterine birbiri arkasına

Gönderilen Altı yıllık ham Kendir sürümü

Yılı	Sevk olunan kilo	Tutarı Lira
928	48,605	17388
929	61,400	22349
930	407,691	160018
931	140,45	4562
932	44,842	8521
933	695,341	139068

On senelik kendir ekimile mahsulâtın verim nisbeti

Kastamonu Merkez kazası

Yılı	Ekilen Dönüm	Alınan Kilo
341	10,000	500,000
926	10,000	200,000
927	8970	982,350
928	8350	997,550
929	7850	471,750
930	7900	948,000
931	8020	184,460
932	7040	200,000
933	5600	760,000
934	6000	820,000

Taşköprü kazası

Yılı	Ekilen Dönüm	Alınan Kilo
341	18,000	1,896500
926	18,000	1,638000
927	19,000	979,000
928	19,000	1,518000
929	25,000	942,250
930	6500	780,000
931	15,000	1,350000
932	17,000	1,600000
933	17,000	1,450000
934	21,000	2,350000

Tosya Kazası

926	120	7310
927	110	7000
928	120	12,000

Daday Kazası

928	3	300
-----	---	-----

Kastamonuda urgancılık

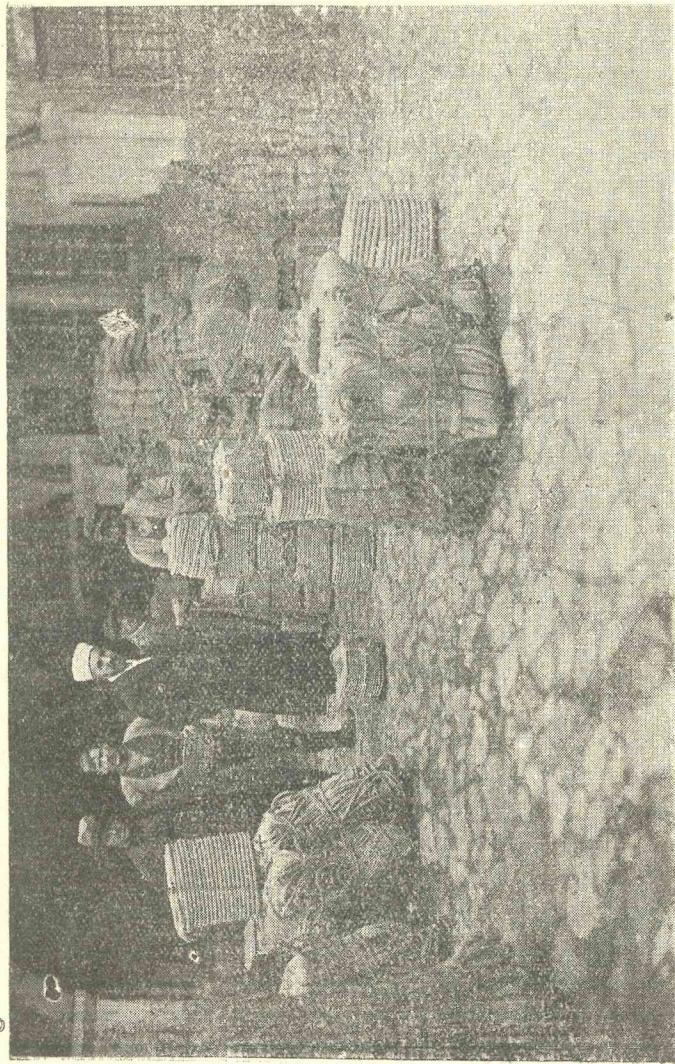
Bir zamanlar Kastamonunun kendir hasılatının fazla miktarı yapılmış olarak harice ihrac edilmekle sarfedilir. Ve ham kendir ihracat mikdarının ise kayda şayan derecede bulunmadığı teyyüt eylemiştir. Halen mamul olan kisım şimali ve orta Anadolu ihtiyacile İstanbul vasıtasisle daha sair memleketlere gönderilmekle sarfedilmekte isede ham kendire son senelerde Avrupaca gösterilen ragbet ve bir taraftanda Mısır, Arabistan, Girit, Kıbrıs ve Rumeli vilâyetleri gibi memalikin mamul kendir ihtiyaçlarını Kastamonudan teminini terk eylemeleri sebebile son seneler hasılatının nisfinə yakın miktarı ham olarak ve nisfi diğeri de İmalatta kasaba ve köylerdeki (Urgan destegâhlarında urgancılık sicim, kinnap emsali yapılmakla sarfedilmektedir.

Kastamonuda urgancılık sanatı

Bu sanatın Kastamonudaki yaşamağa başladığı tarih oldukça eskidir. Nereden ne zaman ve ne vâsıta ile Kastamonuya gelip yerleştiği hakkında kat'ı olarak bir kayıt ve malumata tesadüf edilmemiştir. Kendir ziraati yapılmakta olan köylerde kendir soyma ameliyatile darama işi tamamen kadınlar tarafından yapılmakta ve urgancılık işçiliği de erkek ve kadınların müsterek hizmetlerile görülmektedir. Kendir ziraati yapan her aile ziraatını bildiği gibi hasılatı olacak kendirin de soyma tarama ve urgancılık

îmalinide bilirler ve yapılmakta olan işte de vaktile kabul edilmiş çeşit ebad ve sıklet her yerde ve hâmen her işçide müsavi vaziyet ve derecededir. Kasaba merkezinde 40 urgancılık İmalathanesi mevcuttur. Bunların beherinde 5 - 10 kadın ve erkek müsterek çalışır. Amele ücretleri haftalık hesabedirdi ki beher kadın yevmiyesi 30 - 40 ve erkek yevmiyeside 75 - 100 kuruştur.

İmalatta destegâh vaziyeti basit ve iptidai olmakla beraber görülen iş hem fazla hemde ince ve temizdir. Bundan başka olarak kendir ziraati yapan köylerde de urgancılık destegâhları bulunmakta olup köylülerin yaptığı mamul mal ile kasabada yapılan mamul mal arasında beher kilosunda 8 - 10 kuruş fark fiyatı vardır köylerde nede olsa renk o k dar parlak düşürülememektedir.

Urgan çeşitleri

Urgan İmalathanelerindeki tesisat vaziyeti

Resimde gösterildiği üzere esas teşkilât pek basit ve iptidaidir. Kullanış sisteminin eyiliğineden imalatında yapılan urgan çeşitlerinin temiz olup çok iş görülmeli takdire şayan vaziyette isede deste - gâhların kurulduğu mahallerin kapalı olması ameli - nin taramadan mütevellit tozların göz ve sadırlarını müteessir eylemesi vaziyeti fenadır.(Harbi umumi de Şamda urgan imalaihan - lerini yaz aylarında bahçe - lerde zeytin ve kaysi ağaçlarının gölüesinde ve açık - larda kurduğunu görmüştüm kiş mütesna diğer mevsimde Kastamonuda açıklarda yapılmasını şayani tavsiye buldum .)

Ürgan çeşitleri

Üç kinnap ; 100 adet olup bir toptadadır (incedir.)

Halka " : 50 " " " "

Kesme " : 100 " " " "

Semerci, " : 50 " " " "

Çile kinnap: Muhtelif kalınlıkta olup metro hesabında 80 çile iki kıyye gelmektedir .

İkili kinnap: Tura halindedir keser sapıda tabir olunur
Üçlü " : Bir turadır 3 adet olur .

İtalyan taklısı kinnap : Bu sistem iki senedenberi sürülmektedir .

Avrupa akaryası :

Yedi kulaç sicim : Agızbagı veya terbiyede kullanılır .

Selânik : Denk hesabile olup 33 - 40 kiloluktur .

Dört kulaçlı sicim : Yular imalinde kullanılır .

İkilli dörtlü sürme

Beş kulaç batmanlık beş yüz adet olup elli okkadır fazlasına para verilmez .

7,5 Kulaçlı sicim

Altısı bir okkalık sicim

Ürgan : Dört okkalık iki telli adı beş kulaç

" : Altı okka üç telli

" : Yedi okkalık sardırma

6 kulaç : 10, 11, 12, 13 - 20 okkaya kadar olup üç telli veya dört telli veya sade yapılır

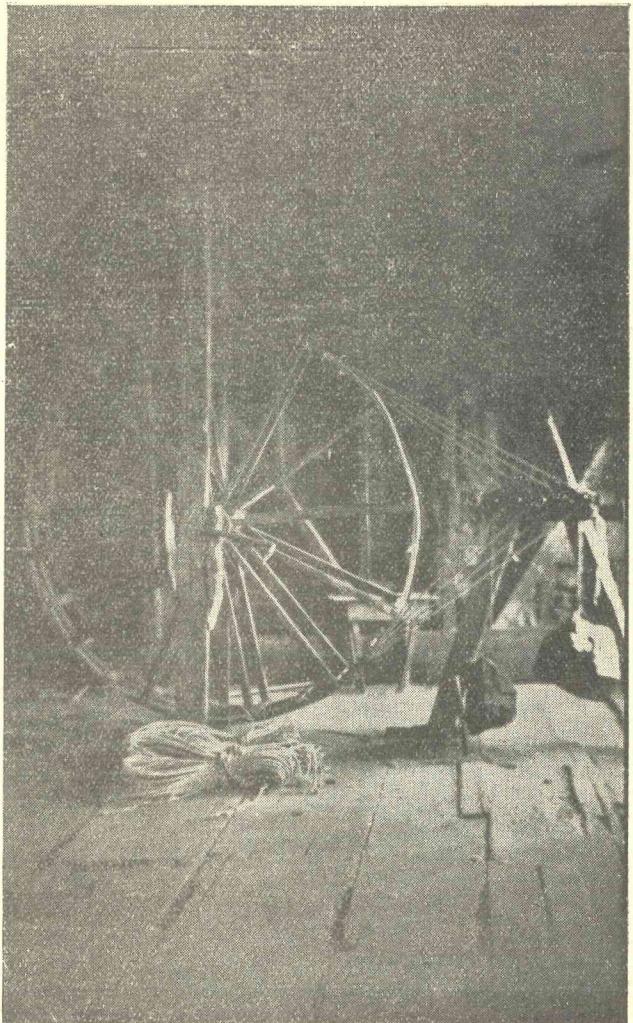
8 kulaç : Top halinde veya denk halindedir .

10 " : Altmışlı

12 " : Farklı 30, 20 li olabilir daha kalın halatlarda siparişe tabii olarak yapılmaktadır .

Ürgan yapan imalathanesinin çalışma sistemini gösterir

Urgan içinde kullanılan çırnak

Bu Kitabın İçindeki Bilgiler

- 3 Kendir "Kenevir" in tarihçesi
- 4 " " nevileri
- 5 Kastamonu vilâyet merkezinde kendir ziraati ve urgancılık sanatı
- 6 Kendirin tarladaki büyümeye ve bitim hali
- 7 Kastamonu merkez kaza mintakasında kenevir ziraati yapılan arazi (Ayrıca olarak bağlı kıroki)
- 7 Kenevirin iklimi
- 8 Kastamonu iklimine dair rasad bilgileri
- 8 Kendirin toprakta bulunduğu tenebbüt devresinde sıcaklık ve nemlik dereceleri
- 8 Kendirin toprağı
- 9 Kendirin gübresi
- 10 Ekilecek tohum miktarı ve tohum ekme usu ü
- 10 Kendirin büyüp boyaması nisbeti
- 11 " " " " resmi
- 12 " suya olan ihtiyacı
- 12 Kendirden yapılmış bir bağın resmi
- 13 Kendirin hasadı mevsimi
- 13 Elyaf almak için kendir bağlarının suda ıslatılması
- 14 Islaklıarda aranılacak hususat
- 15 Islaklıardan çıkarılmış kendir bağının açılıp havalandırıldığı resmi
- 16 Kendirin kadınlar tarafından soyulması resmi
- 16 " Soyulması

- 17 Soyulmuş kendirin demet ve demetlerinde balye halinde piyasaya getirilir
- 18 Soyulmuş ham kendirin balye halinde piyasadaki resmi
- 19 Bir dönüm kendirin vereceği hasılât ve tutarı
- 19 Kendirin hastalığı
- 20 Kastamonuda kendirin ekim mikdarile mahsul verim nisbeti
- 21 " " " " "
- 22 Ham kendir sarfîyatı ve ihracatı
- 22 Ecnebi memleketlerine bir biri arkasına gönderilen altı yıllık ham kendir sürümü
- 23 On senelik kendir ekimiyle mahsulâtının verim nisbeti
- 23 Kastamonu, Taşköprü, Tosya, Daday kazaları
- 24 Kastamonuda urgancılık
- 24 " " sanatı
- 25 " " " "
- 26 Urgan çeşitlerinin resmi
- 27 Urgan imalâthanelerinde tesisat vaziyeti
- 28 " Çeşitleri
- 29 Urgan yapan imalâthanelerde çalışma sistemini gösteren resim
- 30 Urgan içinde kullanılan çırık
- 31 - 32 İçindekiler